

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 1 с. КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК»

ул. Чургуй-оола д.42 с. Кызыл-Мажалык, Барун-Хемчикского кожууна Республики Тыва, 668040,
e-mail: _tyva_school_107@mail.ru, сайт <https://school1-barun.rtyva.ru/>

«Рассмотрено»

Руководитель МО

С.Б. Хомушку

Протокол №1 от «28»

августа 2023 г.

«Согласовано»

Заместитель директора

по УВР

Л.В. Хамкина

«28» 08 2023 г.

«Утверждено»

Директор школы

«28» августа 2023 г.

Рабочая программа по учебному предмету
«Тувинский (родной) язык»
для обучающихся 5 классов
(уровень освоения базовый)

Учитель: Хомушку С.Б., Ооржак А. С

Квалификационная категория: высшая

2023- 2024 учебный год

Тайылбыр бижик. Программаны тургузарда удуртулга болган документиленер.

Ажылчын программаны Россия Федерациязының «Өөредилге дугайында» Хоойлузунуң 12ги чүүлүнүң 7-ги кезээнге, ортумак болгаш ниити өөредилгениң федералдыг өөредилге стандарттарына, РФ-ның өөредилге болгаш эртем яамызының 2010 чылдың декабрь 17-де үнген 1897 дугаарлыг дужаалына, тус черниң бюджеттиг ниити билигиниң өөредилге чери Чадана хоорайның 4 дугаар ниити билиг ортумак школазының Уставы ёзугаар тургустунган башкының ажылчын программанының дугайында саавырга үндезилээн.

Тыва дыл эртемниң ниити характеристиказы

Тыва дылды школага башкылаашкыны өөредилге чорудуунуң талазы-биле уругларның ук эртемде (предметтиг) болгаш эртемден дашкаар (метапредметтиг) сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Коммуникативтиг компетенция уругларның аас болгаш бижимел чугааның эге үндезиннерин, аңгы-аңгы хевирлерин амыдыралга эргежок чугула үелерде боттарының хар-назынынга дүүштүр ажыглаар кылдыр чаңчыктырар.

Лингвистиктиг компетенция өөреникчилерниң дыл талазы-биле билиглерин: дылдың тургузуун, сайзыралын болгаш хүлээлгелерин өөренип турда; литературлуг дылдың нормаларын билип ап турда; сөс курлавыры байып турда база янзы-бүрү словарьлар-биле ажылдап турда тургустунар. *Культура талазы-биле (культуроведтиг) компетенция* тыва дылын национал культураның бир хевири кылдыр медереп билип турда; дыл биле чоннуң аразында харылзашкаан көрүп турда; тыва чугааның этикедин сагып турда; сөстүң утказын шын тайылбырлап турда илереп келир.

Тыва дылды 5 класска башкылаарының кол сорулгалары:

-Уругларны бодунуң төрөөн дылынга шын бижип, номчуп база чугаалап билир кылдыр өөредери;

-Төрөөн дылынга ынак, ону хүндүлээр болгаш аңаа хумагалыг болур кылдыр кижизидери;

-Дылдың тывылган төөгүзү болгаш ооң амгы үеде байдалы, сайзыралы-биле таныштырары;

-Дылдың адырларын бот-боттарындан ылгап билир кылдыр билиндирери;

-Янзы-бүрү грамматиктиг сайгарылгаларны (бөдүүн домактың долу синтаксис-морфологтуг сайгарылгазын; сөс тургузуунга сайгарылганы; сөстүң фонетиктиг сайгарылгазын) практика кырында кылып билир кылдыр чаңчыктырары;

-Орфографтыг болгаш пунктуастыг дүрүмнерни өөреникчилерге ханы шиңгээттирери; -
Аас болгаш бижимел чугааны эки шиңгээдип алырынга идигни бээри.

«Тыва дыл» деп эртемниң школаның өөредилге планында туружу

Федералдыг базистиг өөредилге планында Россия Федерациязының бүгү-ле школаларына төрөөн дылды албан өөренири көрдүнген. Ооң иштинде федералдыг күрүнениң өөредилге стандарттарының (ФКОС-түң) негелдезин ёзугаар 5 класска тыва дылга неделяда 1 шак көрдүнген (вариант 4). Регионалдыг компонент шагындан тыва дыл эртемниге 2 шакты немээн. Ынчангаш чылда ниитизи-биле 103шактың дургузунда уруглар ук эртемни өөренир.

Тыва дылды 5 класска өөренириниң кол түңнелдери. Бот-тускайлаң:

* төрөөн дылын улустарның аразында харылзажырының кол дылдарының бирээзи кылдыр медереп билири;

* бодунуң төрөөн дылынга сонуургалды күштелдирери; * чугаалажып турар кижизин чугулалап билири; * чугаалажып турар кижизин хүндүлөп көөрү.

Метапредметтиг:

* бодунуң мурнунга сорулгаларны салып билири;

* кылып алган болгаш чедир кылбаан чүүлдерин сайгарып билири;

* сөзүглелдин аңгы-аңгы жанрлары, словарьлыг статьялар, таблицалар болгаш схемалар-биле ажылдап билири;

- * билип алган чүүлүн шын сайгарып, түңнелдерни үндүрери;
- * номнарда болгаш словарьларда бижээн чүүлдерниң, хайгааралдар түңнелинде үнүп келген чүүлдерниң аразында карышкактарны эскерип билири;
- * салдынган айтырыгга шын харыылап билири;
- * бодунуң бодап турар чүүлүн бадыткап билири;
- * бодунуң кылган ажилдарының түңнелдерин көргүзүп билири. **Предметтиг:**

Чугаалаары

- * шын чугаалап билири;
- * өске кижиниң чугаазын ангы-ангы аргалар дузазы-биле дамчыдып билири;
- * кандыг-бир дыңнадыг азы бижимел ажил-биле аудитория мурнунга чугааланып билири;
- * кижилер-биле чугаалажып тура, чугааның нормаларын шын сагыры.

Дыңнаары

- * чугаалажып турар кижизиниң чугаалаар деп турар чүүлүнүң сорулгазын тодарадып билири;
- * төнгөн болгаш төнмээн бодалдарны илередип билири;
- * айтырыгны шын салып база дыңнап билири;
- * чүве чугаалап турар кижиниң сөстери биле аңаа өске кижиниң дамчытканы сөстөрүн ылгап билири.

Номчууру

- * аңгы-аңгы аргаларның дузазы-биле бижип көргүскен авторнуң сөстери биле чугааны дамчыткан кижиниң сөстөрүн, ооң иштинде доора чугааны аңгылап билири;
- * сөзүглелде бодунуң билбези сөстөрни тодарадып билири база оларны өске сөстөр-биле солуп билири;
- * янзы-бүрү словарьлардан медээни тып билири, ооң утказын делгереңгей кылдыр тайылбырлап билири. *Бижиири*

- * кандыг-бир чүүлдү дыңнавышаан бижип билири;
- * бижик демдектерин шын салып, ону тайылбырлап билири;
- * сөзүглелди эде тургуспушаан бижип билири;
- * сөзүглелге антонимнерни, синонимнерни, төрөл сөстөрни ажыглап билири;
- * сөстүң утказын янзы-бүрү арагларның дузазы-биле бижимел чугаага тайылбырлап билири;
- * аңгы-аңгы хевирниң сөзүглелдерин тургузуп билири;
- * сөзүглелде частырыгларны эдип билири;
- * бир-ле чүүлге азы болуушкунга атты берип билири.

Кол тургузуу.

Тыва дыл дугайында. Дыл болгаш чугаа-1ш. I.

Лексика-17ш.

II. Фонетика-20ш. 1). Фонетика. Орфография-12ш.

2). Графика. Орфоэпия-8ш. III.

Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы-10ш.

1). Сөс тургузуу-4ш.

2). Сөс чогаадылгазы-6ш.

IV. Морфология. Орфография-47ш.

1). Чүве ады-24ш.

2). Демдек ады-11ш.

3). Сан ады-12ш.

V. Синтаксис-5ш. Катаптаашкын-3ш.

Өөреникчилерниң билииниң деңгелинге негелделер.

- Чугаа үннерин бижикке шын илередип билири;
- Дыңнаан чүүлүнүң утказын тода дамчыдып билири;
- Сөстү уткалыг кезектерге частырыг чок чарып билири;
- Чугаа кезектериниң ылгалдарын тодарадып билири;
- Домактарны чурум ёзугаар сайгарып, аңаа бижик демдектерин шын салып билири.

Көрдүнгөн түннелдерни үнелээри.

- Дыңнаан, көргөн, номчаан чүүлүнгө хамаарыштыр бодалдарын чиге, тода илередир;
- Бодунуң бодалын чижектер дамчыштыр бадыткап шыдаар;
- Дорт чугаадан диалогту ылгап билир;
- Бодунуң частырыгларын тып шыдаар;
- Чугаалажып турар кижизин дыңнап билир, ону хүндүлээр...

Өөрөдилге-методиктиг комплекс.

- 1.Тыва Республиканың өөрөдилге, эртем яамызының болгаш Национал школа хөгжүдөр институттуң сүмелээни тыва дылга өөрөдилге программазы. Авторлары: Ш.Ч. Сат, А.К. Ойданоол, Н.Д. Сувандии. Кызыл, 2008.
2. Өөрөдилге ному. М.Д. Биче-оол, К.А. Бичелдей. Тыва дыл. 5 класс. Кызыл, 2010.
3. К.Б. Март-оол. 1) Методиктиг сүмелер. Тыва дыл. 5 класс; 2) Дидактиктиг материал. Тыва дыл. 5-6 класс. 4. С.Т-С. Ооржак, М.Ч. Ооржак. 1) Диктантылар чыындызы. 5-9 класс; 2) Эдертиглер чыындызы. 5-9 класс.
5. Аңгы-аңгы таблицалар болгаш схемалар, сюжеттиг чуруктар.
6. Янзы-бүрү словарьлар болгаш сөзүглелдер.
7. Тыва дылдың шинчээчилериниң эртем ажылдары.
8. Башкының дылдың адырларының аайы-биле тургускан тестилери.
- 9.Хыналдакарточкалар.

5 класстың тыва дылга календарь-тематиктиг планы

№	Кичээлдин темазы	Шагы	Планнаттынган түңнелдер		
			Бот-тускайлаң	Предметтиг	Метапредметтиг
1	Тыва дыл дугайында. Дыл болгаш чугаа.	1	Бодунуң төрөөн дылынга сонуургалды күштелдирери.	Чугааның нормаларын шын сагыыр. Бодап турар чүүлүн бадыткап өөренир.	Орус дыл-биле деңнелге чорудар, түңнел үндүрер.
I	Лексика	18			
2	Лексика дугайында билиг. Сөстүң лексиктиг утказы.	1	Дириг амытаннарга ынак болуру.	Сөстүң лексиктиг утказын тайылбырлаар.	<i>Лексика</i> деп терминниң уткаларын сактып алыр.
3	Тыва, орус дылдарның тайылбырлыг словарьларының дугайында. Чаңгыс болгаш хөй уткалыг сөстөр.	1	Чаа сөстөр-биле сөс курлавырын байыдары.	Сөстөрниң утказын шын, тода кылдыр тайылбырлаар.	Орус, тыва словарь-биле ажылдап, сөстөрни алфавит ёзугаар тып өөренир.
4	Грамматиктиг онаалгалыг хыналда диктант «». (ДЧ) Частырыглар-биле ажыл.	1	Дириг амытаннарга ынак болуру.	Сөзүглелди кичээнгейлиг дыңнавышаан бижиир.	
5	Сөстүң дорт болгаш доора уткалары.Омонимнер,оларның хевирлери.	1	Чаа чүүлдү шингээдиринче кичээнгейни угландыраы. Сөс курлавырын байыдары.	Дорт, доора уткаларны ылгап чаңчыгар. Сөстөрни омонимнер деп санап турарын бадыткаар.	Орус дыл-биле деңнелге чорудар. Омонимнерниң хевирлерин бот-боттарындан ылгап өөренир.
6	Ч.с. Чогаадыг-чурумал «Алдын күс».	1	Долгандыр турар бойдуска ынак болуру.	Бодалдарын шын, тода илередир.	
7	Лексиканың темалыг бөлүктери.	1	Уран чүүлге ынак, сонуургалдыг болуру.	Сөстөрниң ниити аттарын тодарадыр.	Темалыг бөлүктөргө сөстөр тып өөренир.

8	Синонимнер дугайында билиг. Антонимнер дугайында билиг.	1	Долгандыр турар бойдуска хумагалыг болуру. Улустун аас чогаалынг сонuurгалды күштелдирери.	Сөстөргө синонимниг одуруг тургузуп өөренир Сөстөргө антонимнер тывар..	Синонимниг одуругда <i>доминанта</i> сөстүң барын сактып алыр. Антонимниг одуругнун синонимниг одуругдан ылгалын хайгаараар

9	Табу болгаш эвфемизмнер. Сөстүң лексиктиг сайгарылгазының чуруму.	1	Адап болбас, хоруглуг сөстөрнүн дылда барын чугулалап көөрү.	Табуларны эфемизмнер-биле шын солуур.	Сөстүң бир сөске эвфемизм болурун бадыткап чаңчыгар.
10	Фразеологизмнер. Фразеологизмнернүн лексиктиг сайгарылгазының чуруму.	1	Сөс курлавырын байыдарынга ролун үнелеп көөрү.	Фразеолгизмнерни аас болгаш бижимел чугаага шын ажыглаар.	Фразеологизмнерге синонимнерни шын тып өөренир. Сөстөрнүн чаңгыс лексиктиг утканы илередирин сактып алыр.
11	«Лексика» деп темага хыналда ажыл. Частырыглар-биле ажыл	1		Бердинген хыналда онаалгаларга шын, тода харыыларны бээр.	Орус, тыва дылдарда словарьлар-биле ажылдаар
II	Фонетика	20			
1.	Фонетика. Орфография.	12			
12	Фонетика дугайында билиг. Чугаа органнары болгаш чугаа үннери. Артикуляция болгаш транскрипция дугайында эге билиг.	1	Үннерни адап турда чугаа органнарының киржилгезин кичээнгейге алыры.	Үннернүн үжүктерден ылгалын сактып алыры.	Үннерни шын адап, сөсте үннер болгаш үжүктернүн дүүшпес чылдагаанын тодарадып, деңнеп өөренир.
13	Дылдың үн системазы: ажык болгаш ажык эвес үннер.	1	Үннернүн шын адалгазынче кичээнгейни угландыраы.	Ажык үннернүн адалгазын хайгаараар.	Сөстөрнүн шын бижилгезинде частырыгларны тып, ону эдип өөренир.
14	Хыналда диктант «» (ДЧ). Частырыглар-биле ажыл.	1	Хүндүлээчел чорукка чаңчыгары.	Сөзүглелди кичээнгейлиг дыңнавышаан бижиир.	

15	Ажык үннерниң бөлүктээшкини. Өк-биле адаар ажык үннерлиг сөстөр, оларны шын бижири.	1	Дириг амытаннарга ынак болуру.	Кадыг, чымчак ажык үннерлиг сөстөрни ылгап өөренир. Аяннажылгага чагыртпайн баар таварылгаларның чылдагаанын тодарадыр.	Схема-биле ажылдаар. Ажык үннерниң бөлүктөриниң онзагайын сактып алыр.
16	Й үннүг үжүктөр (я, е, ё, ю), оларны шын бижири болгаш ажыглаары.	1	Аас чогаалының хевирлеринге ынак болуру.	Ийи үн илередир үжүктөрни аас болгаш бижимел чугаага шын ажыглаар.	Үлегер домактарны орус дылче очулдуар.

17	Ажык эвес үннерниң бөлүктээшкини. Дүлөй, ыткыр, аяр ажык эвес үннер.	1	Куштарга ынак болуру.	Сөзүглелдер-биле ажылдаар.	Чуруктар-биле ажылдаар.
18	Күштүг, кошкак болгаш эн кошкак ажык эвес үннер. Ажык эвес үннерниң үжүктөрүн шын бижири	1	Төрээн чериниң бойдузунга ынак болуру.	Үннерге характеристика бээр. Үннерни шын бижип өөренир.	Ылгалдарын деннеп тургаш тодарадыр.
19	Т-Д, П-Б деп үннерниң үжүктөрүн шын бижири. Сөске ажык эвес үннерниң каттыжар чуруму. Сөске ажык эвес үннерниң дөмөйлежири.	1	Аас чогаалының хевирлеринге ынак болуру.	Т-Д деп үннерниң артикуляциязын берип өөренир. Кыска чогаадыг бижиир.	Чуруктар-биле ажылдаар.
2	Графика. Орфоэпия.	8			
20	Графика, ооң хевирлери. Алфавит. Ъ болгаш Ь демдектерни херэглээри.	1	Сагылга-чурумнуг болуру.	Сөстөрни алфавит ёзугаар бижиир, шын бижилгезин тайылбырлаар.	Латин алфавит-биле бижиттинген сөзүглел-биле ажылдаар. Орус дылдан үлегерлээн сөстөрни шын бижип чаңчыгар.
21	Сөс иштинге ажык эвес үннерниң ыткыр болгаш дүлөй хевирлериниң солчуру. Сөске кожумактарның немежир чуруму.	1	Куштарга ынак болуру.	Үннерниң солчурун хайгаараар, түннелдер үндүрер.	Чурук-биле ажылдаар, аңаа ат бээр.

22	Слог болгаш ооң хевирлери. Сөстү көжүреринин чуруму. Ударение дугайында билиг. Тыва дылда ударениениң туружу, хевири.	1	Төрээн черинге ынак болуру, ону камнап, кадагалаары.	Сөстү шын көжүреринин чурумун сактып алыр.	Орус дылда слогтун хевирлери-биле деңнелге кылыр.
23	Фонетиктиг сайгарылганың чуруму.	1	Сайгарылганың чурумун сактып алыры.	Сөстерниң фонетиктиг сайгарылгазын кылыр.	Сөстү үлегер ёзугаар сайгарып өөренир.

24	Орфоэпия дугайында билиг. Тыва орфоэпияның чугула айтырыглары: нарын сөстерниң шын адалгазы.	1	Дылдың онзагай хевирлеринче кичээнгейни угландыраары.	Литературлуг нормага дүүшпес сөстерни сөзүглелден тывар.	Сөстерни шын адап өөренир.
25	«Фонетика» деп темага хыналда ажыл. Частырыглар-биле ажыл.	1		Бердинген хыналда айтырыгларга шын, тода харыыларны бээр.	
26	Хыналда диктант «»	1	Катаптаашкын		
III	Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы.	10			
1	Сөс тургузуу	4			
27	Сөстерниң уткалыг кезектери (морфемалар). Дөс дугайында билиг. Өскертилге кожумактары.	1	Номчулгага сундулуг болуру.	Сөс тургузуунга сайгарылгалар кылыр.	Орус дылдың морфемаларыбиле деңнелге чорудуп, ылгалдарын тодарадыр.
28	Сөс тургузуун сайгарарының чуруму.	1	Малчын кижиниң ажылын хүндүлөп билири.	Сөс тургузуунга сайгарылгалар кылыр.	Сөстү ийи дылга деңге сайгарып, деңнелге чорудар.
29	Ч.с Кыска хемчээлдиг өөредиглиг эдертиг «». (ЭЧ). Частырыглар-биле ажыл.	1	Дириг амытаннарга ынак болуру.	Логиктиг чурумну сагыыр. Утказын бодунуң сөстерибиле дамчыдар.	
2	Сөс чогаадылгазы	6			

30	Морфологтуг (кожумактыг) арга. Синтаксистиг арга-биле (ийи дөстүң каттышканындан) чаа сөстү чогаадыры.	1	Янзы-бүрү мергежилдерни хүндүлөп билири.	Сөстөрдөн аңгы-аңгы чугаа кезектери тургузуп өөренир.	Орус дылда суффикстер дузазы-биле укталган сөстөрни тыва дылче очулдулар. Схемалар ёзугаар сөстөр чогаадыр.
31	Сөс чогаадылгазынга катаптаашкын.	1	Өөренип алган чүүлдерин катаптап, улам ыңай быжыглаары.	Сөс тургузуунга сайгарылганы кылыр. Сөзүглелдер-биле ажилдаар.	Бөлүктөп база эжеш ажылдаарынга чаңчыгар.
32	Хыналда диктант «». Частырыглар-биле ажил. (ДЧ).	1	Күш-ажылга ынак болурунга чаңчыгары.	Сөзүглелди кичээнгейлиг дыңнавышаан бижиир.	

IV	Морфология. Орфография.	46			
1	Чүвө ады	23			
33	Чугаа кезектери. Чүвө адының ниити утказы, грамматиктиг демдектери	1	Төрээн дылын хүндүлөп билири.	Чүвө аттарының темалыг бөлүктөрин тодаладыр.	Орус дылда чугаа кезектерибиле деңнээр, аттарын очулдулар.
34	Тодаргай болгаш туугай чүвө аттары. Хуу болгаш ниити чүвө аттары. Хуу чүвө аттарын шын адаары болгаш бижири.	1	Кадыкшылынче кичээнгейни угландыраы.	Сөзүглелдерден чүвө аттарын тыпкаш, утказын тайылбырлап өөренир.	Тодаргай, туугай чүвө аттарының ылгалдарын хайгаараар.
35	Чүвө аттарының бичеледир, чассыдар хевирлери. Чүвө аттарының саны. Чүвө аттарының сан кожумактарын шын бижири.	1	Азырал дириг амытаннарга ынак болуру.	Чүвө аттарынга кожумактарны шын немеп өөренир.	Орус дыл-биле деңнелге кылыр.
36	Ч.с. Чогаадыг-тоожуушкун «Куштар-бистиң өңнүктөривис».	1	Куштарга камгалаарынга чаңчыгары..	Бодалдарын шын, тода илередип бижиир.	

37	Чүве аттарының хамаарылга хевири болгаш ооң кожумактары. Чүве аттарының хамаарылга кожумактарын шын бижири.	1	Төрел аттарны чугаазынга ажыглап билири.	Сөзүглелдер-биле ажылдаар.	Мал төлдерининг аттарын орус дылче очулдуруп.
38	Үлегерлеп алган чүве аттарының хамаарылга кожумактарын шын бижири.	1	Күш-ажылга ынак болуру.	Үлегерлээн чүве аттарының шын бижилгезин тайылбырлап, оларның кожумактарын демдеглед өөренир.	Үлегерлеп алган чүве аттарының уткаларын тайылбырлаар.
39	Чүве аттарының падежтери. Адаарының падежи. Хамаарыштыларының	1	Бойдуска ынак, аңаа хумагалыг болуру.	Адаарының падежинде чүве адының домакка ролун тайылбырлаар.	Чурук-биле ажылдаар. Хем, сугнун кижиге ажык-дузанын чугаалаар.

	падежи				
40	Бээрининг падежи. Оонаарының падежи.	1	Чурттап турар орансавазынга камныг, аңаа ынак болуру.	Бээрининг падежинде чүве аттарының кылдыныгның туружун илередип болурун хайгаараар.	Орус дыл-биле деңнелге кылыр.
41	Турарының падежи. Үнерининг падежи. Углаарының падежи.	1	Тараага хумагалыг, ону үнелеп билер болуру.	Турарының падежинде чүве аттары чүнү илередип турарын тодарадыр.	Бөлүктөп база эжеш ажылдаарынга чаңчыгар.
42	Чүве аттарының падеж кожумактарын шын бижири. Чүве адының падежтеринге зачет	1	Куштарга ынак болуру.	Карточкалар, тестер-биле ажылдаар.	Бодунунг школаже кээр маршрутун чугаалаар.
43	Үлегерлеп алган сөстөрнүн сан, падеж хевирлерин шын бижири. Чүве адының морфологиятуг сайгарылгасы.	1	Хөгжүмге ынак, аңаа сонуургалдыг болуру.	Сөзүглелдер-биле ажылдаар.	Үлегерлээн чүве аттарын сөзүглелден тыпкаш, тыва дылда дүүшкек сөстөр-биле солуур.

44	«Чүве ады» деп темага хыналда ажыл.	1		Бердинген хыналда айтырыгларга шын, тода харыыларны бээр.	
2	Демдек ады	11			
45	Демдек адының грамматиктиг утказы. Демдек аттарының тургузуунун аайы-биле бөлүктөри болгаш чогаадылгазы.	1	Чылгы малга ынак, аңаа кичээнгейлиг болуру.	Чылгы малдың чүзүнүн илереткен демдек аттары бижиир.	Схемалар-биле ажылдаар.
46	Шынарының демдек аттары, оларның чадалары. Демдек аттарының темалыг бөлүктөри.	1	Номнун эртем-билиг чедип алырынга ажыктыын билер болуру.	Демдек аттарының чадаларын тургузар.	Орус дыл-биле деңнелге кылыр.
47	Хамаарылганың демдек аттары. Демдек адының синтаксистиг хүлээлгези.	1	Төрээн черинге ынак болуру.	Демдек аттарының кожумактарын тодарадыр.	Сөс каттыжышкыннарын орус дылче очулдуруп.

48	Демдек адының морфологтук сайгарылгазы.	1	Сайгарылганың чурумун сактып алыры.	Сөстөргө морфологтук сайгарылгазын кылыр.	Сөстү үлегер ёзугаар сайгарып өөренир.
49	«Демдек ады» деп темага хыналда ажыл.	1		Бердинген хыналда айтырыгларга шын, тода харыыларны бээр.	
3	Сан ады	12			
50	Сан адының утказы. Сан адының морфологтук тургузуу. Бөдүүн, нарын, каттышкан сан аттары.	1	Төрээн чериниң төөгүзүңгө сонургалдыг болуру.	Сан аттарынга кожумактар немешкенде шын бижилгезин хайгаараар. Сан аттарын тургузуг аайы-биле аңгылап өөренир.	Араб, рим чурагайларның шын бижилгезинде ылгалдарын хайгаараар.
51	Сан адының бөлүктөри. Түң сан ады.	1	Күш-культурага ынак болуру.	Сан аттарының утка талазыбиле бөлүктөрүн тодарадыр.	Чижектер бодаар.
52	Аңгылаар сан аттары.	1	Аас чогаалының хевирлеринге сонургалдыг болуру.	Сан аттарының шын бижилгезин тайылбырлаар.	Харылзаалыг кыска сөзүглел тургузар.

53	Чоокшуладыр сан ады.	1	Күш-ажылга ынак болуру.	Сан аттарының уткаларын тодарадыр.	Сан аттарында морфемаларны айтыр.
54	Чыыр сан аттары. Дугаар сан аттары.	1	Аас чогаалының хевирлеринге сонuurгалдыг болуру.	Дугаар сан аттарының шын бижилгезин хайгаараар.	Чижектерде частырыгларны тыпкаш, эдер.
55	Сан аттарының домакка хүлээлгелери.	1	Өөредилгеге сундулуг болуру.	Домактарның синтаксистиг сайгарылгазын кылыр.	Бодаан чижекте частырыгны тыпкаш, эдер.
56	Сан адының морфологтуг сайгарылгазы.	1	Сайгарылганың чурумун сактып алыры.	Сан аттарыны морфологтуг сайгарылгазын кылыр.	Сөстү үлегер ёзугаар сайгарып өөренир.
57	Сан адының нарын сөстер тургузары болгаш быжыг сөс каттыжыышкыннарынга киржилгези.	1	Тыва улустуң ыдыктыг саннарын билири.	Чаңгысдеп сан адының ажылгалын хайгаараар.	Чылдың айларын тыва улустуң адап чораанын сактып алыр.
58	Сан адын чугаага шын ажыглаары. Сан адынга катаптаашкын.	1	Сан аттарын чугаага шын ажыглап билири.	Сан аттарының шын бижилгезин тайылбырлаар. Өөренип алган чүүлдерин	Айыткан шак-үени тыва болгаш орус дылдарга номчуур.
				катаптап, улам ыңай быжыглаары.	Бөлүктепи база эжеш ажылдаарынга чаңчыгар.
59	Ч.с. Чогаадыг-тоожуушкун «Саннарның амыдыралга ажык-дузазы»	1		Бодалдарын шын, тода илередип бижиир.	
60	«Сан ады» деп темага хыналда ажыл.	1		Бердинген хыналда айтырыгларга шын, тода харыыларны бээр.	
V	Синтаксис	5			
61	Сөс каттыжыышкыны. Сөс каттыжыышкыннарының грамматиктиг уткалары.	1	Чурулгага сундулуг болуру.	Домактан ылгалын сактып алыр. Чижектерде чугула, чагырткан сөстерни тывар.	Харылзаалыг чугаа тургузар. Орус дыл-биле деңнелге кылыр.
62	Сөс каттыжыышкыннарында сөстерниң холбаалары. Каттыжылга холбаазы.	1	Өөредилгеге сундулуг болуру.	Схемаларын тургузуп чаңчыгар. Сайгарылгалар кылыр.	Орус дылда сөс каттыжыышкыннарын тыва дылче очулдуар.

63	Хамааржылга холбаазы.	1	Номчулгага сундулуг, хандыкшылдыг болуру.	Схемаларын тургузуп чаңчыгар. Сайгарылгалар кылыр.	Кыска сөзүглелди улаштыр чогаадып төндүрөр.
64	Башкарылга холбаазы.	1	Күш-ажылга ынак болуру.	Схемаларын тургузуп чаңчыгар. Сайгарылгалар кылыр.	Орус дыл-биле деңнелге кылыр.
65	Сөс каттыжышкынынга катаптаашкын.	1	Өөрөдилгеге сундулуг болуру.	Сөзүглелдер-биле ажылдаар.	Сөс каттыжышкыннарын орус жылче очулдуар.
	Катаптаашкын	3			
67	Хыналда диктант «» (ДЧ)	1	Төрээн чериниң байлаан үнелеп билири.	Сөзүглелди кичээнгейлиг дыннааш, бижиир.	
68	Чыл дургузунда өөрөнгөн чүүлдерин катаптаары.	1	Өөрөдилгеге сундулуг болуру.	Карточкалар, тестер-биле ажылдаар.	Схемалар-биле ажылдаар. Кыска сөзүглелдер тургузар.